

Medalion „Ioan Ciordaș”

Despre familia lui **Ioan Ciordaș**, Petru E. Papp scria următoarele: “Preotul Betfiei și al Farnașului, Mihai Ciurdariu era originar din Ciheiu. Numele Ciurdariu, după cum spun bătrânii, fusese porecla Giurgeștilor veniți probabil din Ardeal, cari - oameni înstăriți - făcând comerț cu vite se înapoiau din târg mânând acasă ciurde întregi. În Ciheiu și azi (la începutul secolului XX- n.n.) li se zice: Ai Giurgeștilor pentru a-i deosebi de un alt neam străin de ei.

Mihai Ciurdariu ajunge pe urmă vestitul protopop al Dobului, iară după pensionare fusese numit, la dorința lui, paroh în Pocola, un sat aproape de Beiuș. Căsătorit cu Emilia Farcaș de Peterfalva fu înzestrat de Dumnezeu cu o familie numeroasă. Îi rămaseră în viață trei fii și patru fete: Veturia, Ioan, Irina, Augustin, Valeria, Victor și Eleonora, cărora le dăduse o educație îngrijită.

Ioan, născut la 25 decembrie 1877, în satul Betfia, cunoscuse de cu vreme năcazurile Românilor”.

Putem spune că Ioan Ciordaș a avut un model de luptător pentru cauza națională în persoana propriului tată, părintele Mihai Ciurdariu, cel care în toată viața a avut o ținută românească, luptând îndeosebi pentru apărarea limbii și a bisericii românești împotriva tendințelor de maghiarizare ale episcopiei greco-catolice ungurești de Hajdudorog.

Liceul l-a făcut la Oradea, unde profesorii schimbă numele eminentului elev din Ciurdariu în Ciordaș. A urmat apoi Academia de Drept din Oradea, de unde este eliminat pentru atitudinea sa românească. Urmează Universitatea la Cluj, unde își ia doctoratul în 1900.

A venit la Beiuș pentru a conduce biroul avocatului Teodor Fâșie, pe atunci deputat în parlamentul din Budapesta. A trecut apoi în biroul tânărului și destoinicului luptător pentru drepturile românilor, dr. Aurel Lazăr din Oradea.

În toamna anului 1900 își face stagiul militar în Timișoara, terminându-l ca sublocotenent în rezervă, iar în ianuarie 1902 este numit locotenent.

Tot în anul 1902 se căsătorește cu Vioara Ignat, fiica marelui fruntaș al românilor beiușeni Vasile Ignat, în casa căruia își deschide biroul avocațial.

Tânărul Ioan Ciordaș s-a arătat nemulțumit de situația culturală și politică în care se găseau românii beiușeni. Drept urmare, în anul 1905, împreună cu profesorul Ioan Bușiția, reînființează Reuniunea de cântări “Lyra” în cadrul “Astrei”, al cărei președinte a fost ales.

În anul 1906, este desemnat candidat al românilor beiușeni la deputăție, dar este învins, prin fraudă electorală, de candidatul oficial.

În anul 1907, la îndemnul lui I. Ciordaș, are loc la Beiuș, o mare adunare de protest contra draconicei legi școlare a lui Apponyi. În același an, candidatul din 1906, Fr. Barta renunță la mandatul de deputat și urmară noi alegeri. Autoritățile maghiare l-au chemat însă pe I. Ciordaș la manevre militare, astfel că a fost ales părintele Vasile Lucaci, marele luptător memorandist.

În vara anului 1907, simțind lipsa unei bănci românești la Beiuș, dr. Ioan Ciordaș a înființat Institutul de Credit și Economii “Drăganul”, al cărui director a și fost ales.

În cei câțiva ani de când activa în Beiuș, a câștigat atâta stimă și încredere în ochii tuturor încât nimic nu se putea concepe fără ca el să nu fie în fruntea acțiunilor românești.

Astfel, este ales președinte al Casinei Române, locul de întâlnire al elitei române din Beiuș. Luptă pentru înființarea Librăriei și Tipografiei “Doina” S.A., susține tinerimea universitară, apără în procese naționale nu numai bihoreni, dar chiar și sătmărenii.

Dr. I. Ciordaș a sprijinit în mod constant instituțiile reprezentative ale românilor ardeleni, Biserica și Școala. Astfel, în anul 1913, autoritățile maghiare amenințau să închidă școala română de fete din Beiuș deoarece biserica ortodoxă nu putea asigura plata învățătoarei Ana Papp. Soluția a găsit-o dr. Ioan Ciordaș, așa cum ne-o indică Petru E. Papp: “Sufletul înțelegător al dr. I Ciordaș ne scoate din impas și de data aceasta. La îndemnul lui, «Drăganul» (Institutul de Credit și Economii din Beiuș - n.n.) ia angajamentul de a plăti anual salariul de bază de 1000 coroane, pentru învățătoare”.

Ioan Ciordaș a călătorit prin toate satele din părțile Beiușului și Ceicăi pentru a-i convinge pe români să nu renunțe la școlile confesionale în favoarea celor comunale, prevăzute de Legea lui Apponyi, chiar dacă asta însemna noi jertfe materiale pentru țărani. Acolo unde situația era foarte grea, dr. Ioan Ciordaș s-a implicat personal: la Vărășeni dăruiește “un loc de grădină împreună cu un edificiu solid, din care se clădi școala” (Petru E. Papp, “Din trecutul Beiușului”), la Cusuiș susține bănește un conducător de cor venit din Banat, face donații bisericilor din Pocola și Sânmartin ori dăruiește bucate pentru înființarea de fonduri de bucate, din venitul cărora se susțineau bisericile”.

Tot pentru a revigora activitatea culturală din Beiuș și din această parte a Bihorului, dr. Ioan Ciordaș a sprijinit filiala beiușeană a Fondului de Teatru Român. Totodată, în 1913, dr. I. Ciordaș devine președinte al Despărțământului Astrei, calitate în care a ținut prelegeri cu conținut cultural sau de popularizare în majoritatea satelor din împrejurimi.

La 4 noiembrie 1918, fâlfâie pe casa dr. I Ciordaș primul steag național, ca un simbol că de acum înainte sub culorile lui vom trăi și vom muri. Cu o zi înainte, s-a constituit Consiliul Național Român din Beiuș avându-l președinte pe Ioan Ciordaș, care este ales și în acela din Oradea, având ca primă misiune organizarea gărzilor naționale.

La 27 noiembrie 1918, este ales printre cei cinci delegați la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, iar aici este desemnat în Marele Sfat Național.

După reîntoarcerea în Beiuș începe drama. Refuzând să părăsească Beiușul, ocupat de o bandă de secui conduși de căpitanul Verböczy, dr. I. Ciordaș este ridicat de acasă, împreună cu dr. Nicolae Bolcaș, în noaptea de 3/4 aprilie 1919. Cei doi sunt duși cu un tren special spre satul Lunca unde sunt mutilați cumplit - li s-au scos ochii - și aruncați într-o groapă săpată în albia pârâului Vârzarilor ce trece prin satul mai sus menționat.

Consiliul Dirigent, neștiind de sfârșitul tragic al marelui român, l-a numit în acele teribile zile pe I. Ciordaș ca prim prefect al Bihorului românesc.

Referitor la ziua neagră a înhumării martirilor Beiușului 1919, dr. Constantin Pavel scria: “Și în amurgul unei sumbre seri de primăvară, la 25 aprilie 1919, adânc îndurerăți așezarăm sub glia rece, de lângă biserica din deal, o parte din sufletul și ființa noastră.

Exhumați și agnoscați (identificați - n.n.) cei doi martiri, Vineri după Paști, sunt aduși la Beiuș, petrecuți de lacrimile satelor și de jeluirea clopotelor. Două coșciuguri de metal își fac intrarea zguduitoare de inimi în Beiuș și în ele osemintele fără viață ale celor doi advocați români, dr. Ioan Ciordaș și dr. Nicolae Bolcaș”.

prof. Dan ISPAS